

ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Приймальна комісія

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
для вступників на навчання за освітнім ступенем «бакалавр»
за напрямом підготовки 231 «Соціальна робота»
на основі здобутого освітньо-кваліфікаційного
рівня «молодший спеціаліст»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні відомості. Програма складена відповідно до освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки фахівців за спеціальністю **6.130102 «Соціальна робота»**. Прийом абітурієнтів, які здобули освітній ступінь «Молодший спеціаліст» за іншими спеціальностями, здійснюється за результатами додаткового вступного випробування (усний іспит) із професійно-орієнтованих навчальних дисциплін.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань за спеціальністю 231 «Соціальна робота» галузі знань 23 «Соціальна робота».

Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів. Вступники повинні володіти такими компетенціями в галузі соціальної роботи:

- знати ключові, фундаментальні поняття, які складають основу професійної лексики;
- аналізувати сучасні підходи до трактування змісту професійної соціальної роботи;
- уміти відокремлювати біогенні, психогенні і соціогенні якості людини та специфіку пов'язаних з ними професій;
- розглядати структуру соціальної роботи як виду професійної діяльності (суб'єкт, об'єкт, зміст, управління, мета, функції, ресурси);
- характеризувати основні види діяльності у соціальній роботі;
- характеризувати систему закладів і служб соціальної роботи (поле професійної діяльності);
- диференціювати компоненти знань, умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності у галузі соціальної роботи;
- проявляти базові та розуміти інструментальні цінності соціальної роботи;
- знати особливості соціальної роботи серед інших “допомагаючих” професій;
- диференціювати рівні здійснення соціальної роботи у суспільстві (мікро-, мезо-, макрорівні);
- аналізувати особливості процесу соціальної допомоги на різних етапах історичного розвитку України;
- інтерпретувати найбільш важливі починання, ідеї, форми і методи соціальної роботи, які мали місце у вітчизняній історії;

– робити порівняльний аналіз суб'єктів, об'єктів, мети та ідеології соціальної допомоги в контексті умов того чи іншого історичного періоду.

Обов'язковою умовою є також вільне володіння державною мовою.

Характеристика змісту програми. Зміст складено у відповідності до вимог професійної підготовки фахівців даної спеціальності, які зазначені в освітньо-професійній програмі (ОПП).

Відбір навчальних дисциплін і переліку тем програми базується на комплексному підході до соціальної роботи як науки і практичної діяльності, відображає зв'язок теоретичних і практичних знань в діяльності фахівців системи соціального захисту населення. Програма іспиту охоплює тематику наступних навчальних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Система соціальних закладів і служб», «Історія соціальної роботи».

До іспиту допускаються особи, які успішно пройшли всі попередні атестаційні випробування.

2. ПЕРЕЛІК ФАХОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, З ЯКИХ ПРОВОДИТЬСЯ ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

«Вступ до спеціальності», «Система соціальних закладів і служб», «Історія соціальної роботи».

3. ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Вступ до спеціальності

Тема 1. Структура соціальної роботи як виду практичної діяльності.

1. Міжнародне визначення соціальної роботи.
2. Значення понять “клієнт”, “категорії клієнтів” і правомірність їх вживання щодо отримувачів соціальних послуг.
3. Складні життєві обставини як об'єкт діяльності у соціальній роботі.
4. Структура суб'єктів соціальної роботи (макро-, мезо-, мікрорівні).
5. Мета і зміст соціальної роботи.
6. Внутрішні і зовнішні ресурси соціальної роботи.
7. Суть організаційної, діагностичної, прогностичної, правозахисної, профілактичної, соціально-медичної, соціально-педагогічної, психологічної, соціально-побутової, комунікативної функцій соціальної роботи.

Тема 2. Спрямованість соціальної роботи на індивідуальні і суспільні потреби.

1. Поняття «індивідуальні потреби», «соціальна безпека».
2. Соціальна робота на рівні первинних і вторинних потреб клієнтів.
3. Соціальні проблеми як ризики соціальної безпеки суспільства.

Тема 3. Особливості соціальної роботи серед інших допомагаючих професій

1. Предмет діяльності психолога, педагога, соціолога, соціального працівника.
2. Суб'єкт-суб'єктний характер відносин і необмеженість часових рамок в соціальній роботі.
3. Багатоплановість професійної діяльності соціального працівника (консультування, посередництво, втручання, представництво).

Тема 4. Ядро професійної компетентності соціального працівника.

1. Знання, уміння, навички як основа професійної діяльності.
2. Базові та інструментальні цінності соціального працівника.
3. Рольовий репертуар соціального працівника: групи відкритих і латентних ролей.

Історія соціальної роботи

Тема 1. Проблеми періодизації історії соціальної роботи.

1. Періодизація історії соціальної роботи у зарубіжній і вітчизняній історіографії.
2. Понятійна інтерпретація вітчизняної соціальної допомоги в контексті її генезису.
3. Історичні моделі допомоги і підтримки.

Тема 2. Соціальна допомога: від стародавніх суспільств до середньовіччя.

1. Форми і зміст архаїчної допомоги (культова, господарська, общинно-родова).
2. Роль християнства у становленні соціальної допомоги.
3. Значення княжої допомоги.
4. Напрямки церковно-монастирської допомоги та основні етапи її розвитку.
5. Особливості приходської допомоги.
6. Братства і козацьке самоврядування як національно-самобутні форми суспільної допомоги українського народу.

Тема 3. Формування державних підходів до вирішення соціальних проблем.

1. Зміни в ідеології соціальної допомоги в процесі формування державних підходів.
2. Державні законодавчі міри проти професійного жебрацтва, голоду, епідемії.
3. Прикази суспільної опіки, їх значення для становлення вітчизняної моделі допомоги і захисту.

Тема 4. Розвиток соціальної допомоги у XIX - поч. XX ст.

1. Земські і міські установи суспільної опіки.
2. Нові напрямки допомоги в пореформенний період.
3. Розвиток приватної і громадської благодійності у другій половині XIX ст.
4. Становлення пенсійного забезпечення, кредитної справи та кооперації.

5. Передумови становлення професійної соціальної роботи в Україні на рубежі XIX-XX ст.
6. Порівняльна характеристика процесів професіоналізації в Україні та за рубежом.

Тема 5. Розвиток вітчизняної системи соцзабезпечення у XX ст.

1. Модель соціальної допомоги в радянський період, її досягнення і прорахунки.
2. Основні напрямки соціального забезпечення населення у довоєнний період.
3. Соціальна робота в період Другої світової війни.
4. Соціальне забезпечення в післявоєнний період.
5. Становлення соціальної роботи як професії в умовах сучасних реформ.

Система соціальних закладів і служб

Тема 1. Організація служб соціальної роботи.

1. Загальні поняття про систему соціальної роботи.
2. Мережа відомств України.
3. Напрями роботи державних соціальних служб в Україні.

Тема 2. Система закладів і служб Міністерства соціальної політики України.

1. Система соціального захисту в Україні.
2. Управління праці та соціального захисту і напрямки їх діяльності.
3. Специфіка роботи Державної служби зайнятості.
4. Діяльність територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).
5. Геріатричний пансіонат.
6. Пенсійний фонд.

Тема 3. Структура служб у справах сім'ї, дітей та молоді.

1. Основні поняття, види і структура служб соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю.
2. Діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Соціальні послуги та категорії клієнтів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
3. Центр соціально-психологічної допомоги.
4. Соціальний центр матері та дитини.

Тема 4. Система закладів і служб у сфері захисту прав дітей.

1. Діяльність та основні напрямки роботи служб у справах дітей.
2. Притулок для дітей служби у справах дітей.
3. Діяльність органів опіки та піклування щодо захисту прав дитини.
4. Соціально-реабілітаційний центр.
5. Соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Тема 5. Система соціальної роботи установ інтернатного профілю.

1. Дитячий будинок.

2. Загальноосвітня школа-інтернат.
3. Спеціалізована школа-інтернат.
4. Спеціальна школа-інтернат.

Тема 6. Органи, служби, установи силових відомств.

1. Соціальна робота в структурі силових відомств. Визначення основних понять. Види соціальної роботи в структурі силових відомств.
2. Кримінальна міліція у справах дітей. Особливості роботи з неповнолітніми правопорушниками.
3. Приймальники-розподільники для неповнолітніх органів внутрішніх справ.
4. Кримінально-виконавча інспекція. Робота соціальних служб з колишніми засудженими.

Тема 7. Соціальна робота у закладах системи охорони здоров'я.

1. Будинок дитини: класифікація та особливості роботи.
2. Організація хоспісної допомоги в Україні.
3. Центр профілактики і боротьби зі СНІДом.
4. Наркологічний диспансер.

Тема 8. Система соціальних закладів і служб в умовах надзвичайних ситуацій.

1. Центр допомоги учасникам антитерористичної операції.
2. Міжвідомчий координаційний штаб з питань соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з районів проведення антитерористичної операції та тимчасово окупованої території.
3. Пункт тимчасового розміщення біженців.

Тема 9. Система соціальних закладів і служб в недержавному секторі.

1. Напрями соціальної роботи в недержавних організаціях.
2. Благодійна організація «Карітас».
3. Спільнота взаємодопомоги «Оселя».

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

При усному / письмовому випробуванні екзаменаційний білет містить 4 питання, які, відповідно, розкриваються вступником в усному чи письмовому вигляді.

Критерії оцінювання усного (письмового) випробування

Виконання завдань оцінюється за такими критеріями:

- повнота й ґрунтовність викладу навчального матеріалу;
- аргументованість тверджень;
- суб'єктне усвідомлення змісту;
- термінологічна коректність.

Оцінювання 1 теоретичного питання екзаменаційного білету усного (письмового) випробування подано у таблиці (див. табл. 1).

Таблиця 1

Алгоритм оцінювання теоретичного питання

Критерії оцінювання теоретичного питання	Кількість балів (максимальна кількість балів за 1 питання – 50)
Повне засвоєння та суб'єктне усвідомлення матеріалу. Твердження чітко аргументовані. Продемонстровано термінологічну грамотність.	40-50
Повне засвоєння матеріалу, але недостатнє суб'єктне його усвідомлення. Нечітка аргументація тверджень. Часткова термінологічна некоректність.	30-39
Часткове засвоєння матеріалу, суб'єктне його не усвідомлення. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	20-29
Теоретичний матеріал не засвоєно. Аргументація відсутня. Термінологічна неграмотність.	10-19

Максимальна оцінка за відповідь на екзаменаційний білет усного (письмового) випробування складає 200 балів (4×50). Аналогічно тестовому контролю знань, оцінку «відмінно» отримують абітурієнти, які отримали за результатами випробування 180-200 балів, оцінку «добре» – 150-179 балів, оцінку «задовільно» – 120-149 балів, «незадовільно» – 119 балів і менше.

Розроблені критерії дають можливість:

- адекватно оцінити знання студентами питань усного (письмового) випробування;
- виявити якісний рівень засвоєння теоретичних знань і сформованості вмінь, передбачених програмою;
- зробити відповідний загальний висновок про рівень сформованості у майбутніх фахівців професійної компетентності, про їхню готовність творчо здійснювати фахову діяльність.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Вступ до спеціальності

1. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К.: Фенікс, 2001. – 288 с.
2. Вступ до соціальної роботи: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
3. Основи соціальної роботи / Н.Б. Бондаренко, І.М. Грига, Н.В. Кабаченко та ін.; за ред. Т. Семигіної та І. Григи. – 2004. – 178 с.
4. Попович Г.М. Інституціоналізація соціальної роботи в Україні. Монографія. – Ужгород: Гражда, 2003. – 184 с.
5. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / Заг. ред. І.В. Козубовської, І.І. Миновича. – Ужгород: Мистецька лінія, 2001. – 152 с.
6. Семигіна Т., Брижовата О. Міжнародне визначення соціальної роботи // Соціальна політика і соціальна робота. – 2002. – №6. – С. 144 – 145.

Історія соціальної роботи

1. Горілий А. Г. Історія соціальної роботи. Навчальний посібник. – Тернопіль: Видавництво «Астон», 2004. – 174 с.
2. Лукашевич М.П., Мигович І.І., Пінчук І.М. Соціальна робота в Україні: теоретико-методичні засади. – К.: МАУП, 2001.
3. Попович Г. Соціальна робота в Україні і за рубежом. – Ужгород: Гражда, 2000. – 134 с.
4. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. – К.-Амстердам, 1997.

Система соціальних закладів і служб

1. Браун А. Супервізор в соціальній роботі: супервізія догляду в громаді, денних та стаціонарних установах / А. Браун, А. Боурн: пер. з англ. – К.: Пульсари, 2003.
2. Вступ до спеціальності: Навч. посібник / За ред. Т. Семигіної, І. Миговича. – К.: 2005.
3. Іванова О. Соціальна політика в Україні: теоретичні аспекти / О. Іванова // Курс лекцій. – К.: КМ Академія, 2000.
4. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні / Соціальна робота в Україні: перші кроки // За ред. В.І. Полтавця. – К.: КМ Академія, 2000.
5. Педагогічні основи ресоціалізації злочинців / В.М. Синьов, Г.О. Радов, В.І. Кривуша, О.В. Беца. – К.: МП «Леся», 1997.
6. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи / В.М. Шахрай // Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
7. Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування»: за станом на 02 бер. 2014 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2014.
8. Закон України «Про охорону дитинства»: за станом на 05 лип. 2015 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2015.
9. Указ Президента України «Про першочергові заходи щодо захисту прав дітей»: за станом на 11 лип. 2005 р. / Президент України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2005.
10. Положення про дитячі будинки і загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: за станом на 10 вер. 2012 р. / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту та Міністерство соціальної політики. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2012.
11. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку: за станом на 15 вер. 2008 р. / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту та Міністерство соціальної політики. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2008.

12. Положення про пункти тимчасового розміщення біженців: за станом на 05 вер. 2002 р. / Держкомнацміграції України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2002.
13. Положення про приймальники-розподільники для неповнолітніх органів внутрішніх справ: за станом на 31 бер. 2005 р. / Міністерство внутрішніх справ. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2005.
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей»: за станом на 28 сер. 2015 року. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2015.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)»: за станом на 03 січ. 2013 року. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2013.
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді»: за станом на 01 сер. 2015 року. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2015.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини»: за станом на 21 сер. 2015 року. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2015.
18. Типове Положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричний пансіонат, пансіонат для ветеранів війни і праці: за станом на 03 сер. 2008 р. / Міністерство праці та соціальної політики України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2008.
19. Типове положення про дитячий будинок-інтернат: за станом на 02 квіт. 2008 р. / Міністерство праці та соціальної політики України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2008.
20. Типове положення про соціальний центр матері і дитини: за станом на 01 лист. 2008 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2008.
21. Типове положення про центр соціально-психологічної допомоги: за станом на 12 черв. 2009 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2009.
22. Типове положення про соціальний гуртожиток для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: за станом на 15 серп. 2007 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2007.
23. Типове положення про соціально-реабілітаційний центр (дитяче містечко): за станом на 01 черв. 2012 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Київ: Парлам. вид-во, 2012.